

**Aurea Rosa id est preclarissiam[!] expositio sup[er]
euangelia totius anni: de Tempore [et] de Sanctis. tam
s[ecundu]m ordine[m] Predicato[rum] q[uam]
s[ecundu]m Curia[m]**

Mazzolini, Silvestro

[Augsburg], 31. Okt. 1510

VD16 M 1750

Capitulum tertiu[m] q[uod] o[mn]es sensus scripture ad q[ua]ttuor
reducu[n]tur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70429)

eta sit signū necessariū. i. infallibile fide: si
cur potest deus. Quā aut aliq̄ p̄ similitudines
fictas significant? q̄ solū ad significanduz
sunt facte: talis significatio p̄inet solū ad
sensum litteralē: q̄ solus in sciētijis hūanis
inuenit. Vñ d̄r brūs Greg. iij. mora. Sa-
era scriptura oēs scias atq̄ doctrinas ip̄o
locutiōis sue more trāscēdit. quia vno eo-
demq̄ sermone dū narrat gestumpdit my-
sterium. Hec ille.

Capitulum tertium q̄ oēs sen-
sus scripp̄re ad quatuor reducū-
tur.

Vrsus aut̄ scire oportet q̄ oēs sacre pagine sensus
ad quatuor reducunt: q̄ sunt
Litteralis: Allegoricus: Do-
ralis: et Anagogic⁹. Dicit aut̄ l̄ralis sen-
sus eo q̄ ab ip̄a littera seu ab ip̄is vrb̄ib⁹
accipiat̄ inſeruat̄: eo modo q̄ infra dicet̄.
Allegoric⁹ v̄o d̄r ab allegoria. Est aut̄
allegoria trop⁹ seu figura q̄ d̄r vnūz aliud
significat. Hac vsus est Chr̄st⁹: cui⁹ ait:
Laudite iā riuos pueri sat̄ prata bibe-
rēt. id est: imponite finē carmib⁹ et canticis ve-
stris: q̄ sat̄ dixit̄ et cantastis. Sicut̄ salua-
tor: Joan. iij. Respiciat̄ inq̄t̄ regiones q̄
albe sunt ad messē. i. ppl̄i sunt dispositi et
p̄pinq̄ vt̄ per fidem qua creditur̄ sunt d̄o
gregent̄ horreū seu gremiū eḡlie militā-
tis: ac tandē etiā trāsp̄ant̄: bonis operi-
bus succedentib⁹ fidei. D̄r aut̄ allegoria
fm̄ aliq̄s: ab allon: q̄ d̄r alienū: et logos ser-
mo: v̄l goze dicere. Unde allegoria q̄st̄ ali-
eniloquiū d̄r. Elegātes v̄o inſerſione p̄p̄-
prant̄: q̄. i. vt̄ d̄r: aliud dicit̄ et aliud
significat. Quā igit̄ ista allegoria fit reb⁹?
et nō p̄bis: ad sensum sp̄ialem p̄inet qui
allegoric⁹ d̄r. Quā aut̄ fit verbis: ad l̄te-
rale. Sed d̄ hoc dicet̄ diffuse in seq̄ntib⁹
Doralis v̄o d̄r: eo q̄ ad instructionē mo-
rū trahat̄. Exemplū huius h̄r Joan. vij.
vbi d̄r: Ambulabat̄ Iesus in galileā. Non
em̄ volebat̄ in iudeā ambulare. Iesus em̄
interpretat̄ saluator: et significat̄ moralif
eum qui se et alios querit ad eternā salutē
p̄ducere. Galilea v̄o interpretatur rota vel
trānigratio: et significat̄ tribulatiōes hu-

tus vite. Sed iudea que interpretat̄ glori-
ficatiōem significat̄ adulationes et applaus⁹.
Qui ergo salutem querit potius debet in
galileam q̄ in iudeam p̄ficisci: quia vtili⁹
est et exprobratores q̄ adulatores audire
Anagogic⁹ autem dicit̄ ab anagoge: seu
anagogia quod idem est. Est aut̄ anago-
gia sermo de supernis ac summis reb⁹. Di-
citur em̄ ab ana: quod est sursum. et goge:
quod est ductio. inde anagoge: v̄l anago-
gia sursum ductio: vel sursum ducēs. Hu-
ius exemplū habetur: et omnium aliorum ī
hac dictione hierusalē: que fm̄ sensum lit-
teralem significat̄ quandam ciuitatē que
fuit sedes regni in iudea. et fuit per Bel-
chisedech fundata: et p̄ Salomonē dilata
et fortificata: et per Heemiam reedificata.
Sed moraliter significat̄ animā fidelem:
fm̄ quem sensum dicit̄ Esa. iij. Conſurge
sede hierusalē rē. Allegoricē v̄o significat̄
ecclesiam militantem: fm̄ quem sensum di-
citur Apocal. xij. Vidi ciuitatem sanctā
hierusalem nouā descendentem de celo sicut̄
cur sponsā ornata viro suo. Anagogicē v̄o
significat̄ ecclesiam triumphantē: fm̄ quē
sensem dicit̄ Gal. iij. Illa que sursum est
hierusalem est libera: que est mater nra.
Et sic exemplū positum est in vna dictione
ne: ita poni potest in vna oratione. Unde
cum dicit̄ in Ps. Lauda hierusalē domi-
nū: lauda deum tur̄m sion. Quā conforta-
uit seras portarum rē. quatuor: modis ex-
poni potest. Notandum est tamē q̄ cui⁹
aliquid p̄t̄r̄itur nobis de futura vita im-
mediate per v̄oces: iam illud non pertinet
ad sensum anagogicum: sed litteralē. Cū
v̄o per res traditur: tunc ad anagogicum
pertinet. Cum igitur quatuor sint sensus
Litteralis est fm̄ q̄ p̄voces aliquid ge-
stum: seu aliqua veritas expr̄mit̄ proprie
v̄l metaphoricē. Anagogicus v̄o q̄n̄ per
res significat̄ aliquid in patria speranduz
Allegoric⁹ v̄o fm̄ q̄ per res significatur
aliquid in noua lege credendum. Dora-
lis autem fm̄ q̄ res per significatur aliqd̄
operandū. Unde de hoc extant̄ versus ta-
les. Littera gesta docet: quid credas alle-
goria. Doralis quid agas: quo tendas
anagogia. Ad hos quatuor: sensus perti-
nēt oēs sensus de qb⁹us mētio fit in doctri-

De sensibus scripturarum

na sanctorum. Unde cum dicit Augustinus in libro de utilitate credendi quod scriptura que testamentum verus vocatur: quadrifaria tradit. scilicet secundum historiam: secundum etymologiam: secundum analogiam: et secundum allegoriam. Tres primi sensus. scilicet historia: etymologia et analogia pertinent ad litteralem. Nam historia est (ut ipsemet Augustinus exponit) quando aliquid simpliciter proponit. ut Deutero. xxiii. Si acceperit homo uxorem: et odio habuerit eam: et non inuenerit gratiam ante oculos eius propter aliquam fedicitatem: scribet libellum repudij: et dabit in manu illius: et dimittet eam de domo sua. Etymologia autem est cum causa dicti assignatur. sicut Bartholomaeus. xviiij. assignatur causa quare Moyse permittit libellum repudij: cum dicitur. Ad duriciam cordis vestri etc. id est ideo permittit Moyse ut possitis repudiare uxores: non quia sit licitum: sed propter duriciam vestri cordis: ne malum grandius. id est uxoricidium perpetraretis. Analogia pro est: cum veritas unius scripture ostendit alteri non repugnare. Sicut Act. ix. dicitur: quod comites Pauli erant audientes quidem vocem: neminem autem videntes. Sed in sequentibus. id est cap. xxij. dicitur. Et qui mecum erant lumine quidem videbant: sed vocem non audiebant. Ecce repugnantiam apparentem: que tamen tollitur: cum subiungit Paulus: Eius qui loquebatur mecum. et audierunt eundem vocem mecum cum dicerem: Domine quod me vis facere: Sed non audierunt vocem christi dicentis: Saule saule quid me persequeris: Vel certe huius exemplum habet convenientius ad Romanos. x. ubi apostolus ostendit: quod illud verbum. Esau. Inuentus sum etc. non repugnat permissionibus facis patriarchis dicens. Nunquid repulit dominus populum suum: absit. Nam et ego israelita etc. Et deinde adducit aliam scripturam per quam facit concordiam. quia scilicet licet sint aliqui iudeorum repulsi: tamen reliquie saluate sunt: ut patet ibi. Porro in predictis verbis Augustinus per allegoriam tres reliquos sensus: qui sunt spirituales accipit. Sensus etiam parabolicus ad litteralem pertinet: ut patebit. Tropologicus pro sensus

idem est quod moralis. Et dicitur a tropo quod conuersio: quia scilicet ad conuersionem et informationem morum pertinet. Et omnibus autem in hoc capitulo dicitis talem possumus diuisionem colligere. Sensus enim sacre scripture est duplex scilicet spiritualis et litteralis. Spiritu-
alis est triplex. scilicet Allegoricus: Analogicus: et Moralis. Sed litteralis est duplex. scilicet Improprius: ut parabolicus quo per voces aliquid significat figurate et metaphorice. et Proprius: quo aliquid per voces significatur proprie. Et improprius est triplex. scilicet Historicus: Tropologicus: et Analogicus. Et reuertus historicus est tam multiplex quam multiplices sunt veritates que possunt littere adaptari: salua circumstantia eius: ut in sequentibus patebit.

Capitulum quartum quis sensus sit litteralis.

D maiorem autem predictorum evidentiam oportet diligenter discutere quis pro predicto dicatur sensus litteralis.

Est enim in hoc non mediocri inter peritos concertatio. Quidam ergo dicunt: quod sensus litteralis est secundum quem aliqua historia narratur ad litteram. Confirmant autem dictum suum: quia hoc videtur innuere beatus Gregorius in. iij. moralium: qui de sensu litterali loquens ait. Dum narrat gestum: prodit mysterium. Et similiter idem habetur in predictis versibus. scilicet Littera gesta docet. Sed ista opus est valde intricabilis: quia ex ea sequitur quod sola historialia in diuina scriptura haberent sensum litteralem. et consequenter doctrinalia seu sapientialia: cuiusmodi sunt parabole: sapientia: ecclesiastes: ecclesiasticus: et omnes epistolae beati Pauli careret sensu litterali: et consequenter omni alio sensu: cum spiritualis super litterali fundetur. Idem etiam sequitur de omnibus litteris prophetarum. Doctum autem istorum inualidum est. Nam tamen Gregorius quod metrista: per rem gestam accipiunt rem veram: quod se